

I. М. Шоробурадоктор педагогічних наук, професор, ректор
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

ДЕРЖАВНО-ГРОМАДСЬКЕ УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ ВИВЧЕННЯ «ІННОВАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ»

В статті розкрито особливості державно-громадського управління в сфері фахової передвищої освіти в контексті вивчення «Інноваційного менеджменту». Показано особливості цього управління, шляхи та напрями його реалізації. Зокрема, відзначено, що державно-громадське управління це – процес взаємодії державних і суспільних суб'єктів управління в інтересах людини, соціуму, влади. У сфері освіти державно-громадське управління передбачає залучення представників громадськості до участі в розробці та реалізації освітньої політики, управління закладами освіти, а також у контролі за їхньою діяльністю.

Відзначено, що в закладах фахової передвищої освіти державно-громадське управління здійснюється за допомогою різноманітних органів і механізмів, зокрема ради коледжу, педагогічної ради, студентської ради, ради роботодавців, ради батьків, ради випускників, ради ветеранів праці, опікунської ради, наглядової ради тощо.

Подана інформація щодо вищезазначених рад. Зокрема, рада коледжу – це колегіальний орган управління, в склад якого сумарно входять представники органів державної влади, місцевого самоврядування, роботодавців, громадськості, студентів, педагогічних працівників, випускників, батьків, меценатів. Рада коледжу ухвалює колегіальні рішення щодо основних напрямів діяльності коледжу, його структури, штатного розкладу, бюджету, а також здійснює контроль за його роботою.

Педагогічна рада показана як колегіальний орган управління, в склад якого входять усі штатні педагогічні працівники коледжу. Педагогічна рада розглядає питання освітньо-професійної діяльності коледжу, а також здійснює контроль за його виконанням. Студентська рада відмічена як орган самоврядування, що представляє інтереси студентської громадськості в коледжі.

В процесі підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності «Менеджмент» передбачено вивчення освітнього компонента «Інноваційний менеджмент», який спрямований на ознайомлення магістрантів з системою управління нововведенням, формування здатності ідентифікувати та вирішувати складні інноваційні засади та практичні проблеми, неординарність у підходах щодо прийняття рішень в інноваційному управлінні, в т.ч. і в державно-громадському.

Ключові слова: державно-громадське управління, фахова передвища освіта, органи державно-громадського управління, освітній компонент «Інноваційний менеджмент», здобувачі другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Постановка проблеми. З прийняттям Закону «Про освіту» в Україні фахова передвища освіта була відокремлена від системи вищої освіти і стала самостійною та невід'ємною її складовою. Програми фахової передвищої освіти зазвичай зосереджені на актуальних питаннях і потребах ринку праці та надають практичні навички і знання, які можна застосувати безпосередньо на робочому місці.

Професійна вища освіта має стратегічне значення для безперервного розвитку знань і навичок фахівців у мінливому світі праці. Такі установи можуть бути державними, некомерційними або прибутковими, муніципальними або приватними. Зокрема фахові коледжі – це навчальні заклади, які здійснюють освітню діяльність, пов'язану зі здобуттям фахової передвищої освіти. Вони забезпечують поєднання теоретичної та практич-

ної підготовки на робочому місці, а також можуть здійснювати науково-дослідну, творчу мистецьку та спортивну діяльність.

Фахові коледжі можуть бути самостійними навчальними закладами або структурними підрозділами університетів, інститутів чи інших юридичних осіб [2].

В процесі підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності «Менеджмент» передбачено вивчення освітнього компонента «Інноваційний менеджмент», який спрямований на ознайомлення магістрантів з системою управління нововведенням, формування здатності ідентифікувати та вирішувати складні інноваційні задачі та практичні проблеми, а також неординарність у підходах щодо прийняття рішень в інноваційному управлінні, в т.ч. і в державно-громадському.

Державно-громадське управління – це процес взаємодії державних і суспільних суб'єктів управління в інтересах людини, соціуму, влади. У сфері освіти державно-громадське управління передбачає залучення представників громадськості до участі в розробці та реалізації освітньої політики, управління закладами освіти, а також у контролі за їхньою діяльністю.

Аналіз досліджень і публікацій. У сучасній науковій літературі поняття «державно-громадське управління» розглядають, як суспільне управління, що забезпечує максимальну участь громадян у розробленні стратегічних напрямів розвитку освітянської галузі (С. Крисюк). Особливості розвитку державного управління освітою висловлюються у працях В. Авер'янова, Є. Бакуменко, М. Князева, В. Майбороди, Н. Нижника та ін. Розвиток наукових основ управління освітою зазначено в роботах В. Афанасьєва, Є. Березняка, М. Дарманського, П. Дроб'язка, О. Зайченко, С. Калашнікової, Л. Калініної, Ю. Конаржевського, М. Кондакова, Ж. Галанової, Г. Федорова, Ф. Штикало та ін.

Проблеми вдосконалення системи управління освітою розкриті в наукових працях В. Алфімова, Є. Хрикова, В. Маслова, Л. Даниленко, Н. Островерхової, Ю. Конаржевського. У дослідженнях вчених Г. Балихіна, В. Бочкарьова, В. Грабовського та ін. розкриваються різноманітні аспекти впровадження моделі управління освітою в закладах передвищої освіти [4].

Мета статті. Розкрити особливості державно-громадського управління в закладах фахової передвищої освіти, його форми, зміст, шляхи взаємодії у контексті вивчення «Інноваційного менеджменту».

Виклад основного матеріалу дослідження. Фахова передвища освіта – освіта, розроблена для формування та розвитку певної освітньої кваліфікації, яка буде підтверджувати здатність особи виконувати спеціалізовані завдання у певній галузі професійної діяльності. Ця освіта здобувається на основі: базової середньої освіти; профільної середньої освіти; повної загальної середньої освіти; професійної (професійно-технічної) освіти; фахової передвищої освіти; вищої освіти. Особи, які здобувають фахову передвищу освіту на основі базової середньої освіти одночасно здобувають у закладі освіти обов'язкову повну загальну середню освіту. Після завершення навчання вони отримують відповідний документ про здобуття повної загальної середньої освіти. Вищезазначена освіта включає в себе спеціалізовану фахову передвищу освіту з напрямків: спорт; мистецтво; військове спрямування; медицина. Фахова передвища освіта регулюється затвердженими стандартами спеціалізованої фахової

передвищої освіти, які розроблені центральними органами виконавчої влади та залученням представників відповідної професійної сфери, які відповідають кваліфікаційним вимогам, визначеним Положенням про акредитацію освітньо-професійних програм.

Треба відзначити, що збереження саме коледжів як основної сфери фахової освіти не є випадковим. Адже вони краще забезпечують якісну практичну підготовку майбутніх фахівців порівняно із закладами вищої освіти.

У цьому контексті важливе значення має співпраця стейкхолдерів, включаючи представників громадськості, студентів, вчителів та інших груп до процесів прийняття рішень. Це допомагає зробити управління більш об'єктивним та адаптованим до реальних потреб. Також якісна фахова передвища освіта є ключовим фактором в підвищенні конкурентоспроможності країни на міжнародному ринку. Державно-громадське управління спрямоване на підвищення якості освіти через регулювання та контроль. Крім того коледжі та інші заклади фахової передвищої освіти можуть відігравати важливу роль у збереженні культурної спадщини та національної ідентичності, розвиваючи програми, спрямовані на вивчення та популяризацію місцевих традицій та культури [2].

У Законі України «Про фахову передвищу освіту» сформовано основні вимоги до організації ефективного та результативного освітнього процесу, зокрема здатність формувати індивідуальну траєкторію навчання та пропонувати його різні форми, забезпечувати доступ до якісної фахової передвищої освіти без обмежень. Крім того, документом передбачено, що громадяни України мають право на здобуття освіти безоплатно, за рахунок освітніх субсидій з державного бюджету на здобуття повної загальної середньої освіти, на здобуття професійної освіти. Фахова передвища освіта передбачає фінансову підтримку за рахунок державного та місцевого бюджетів в закладах фахової передвищої освіти всіх форм власності [2].

Управління в навчальному закладі – це не лише складні процедури та планування, але й ключовий елемент, який впливає на життя закладу та всіх його учасників. Одним із найважливіших аспектів управління є постійне оновлення та адаптація освітніх програм до поточних потреб суспільства та ринку праці; фінансування та бюджет коледжу; управління якістю освіти; адаптація до змін у суспільстві; залучення спільноти та зовнішніх партнерів. До організаційної структури державно-громадського управління відносяться: державна влада і місцеве самоуправління; державні, регіональні та місцеві органи управління освітою; управління освітніми закладами; громадське управління і самоуправління всіх рівнів.

У процесі вивчення «Інноваційного менеджменту» звертається увага майбутніх магістрів на те, що державно-громадське управління фаховою передвищою освітою має велике значення для суспільства, економіки та культури кожної країни. Воно допомагає забезпечити якісну освіту, доступність для всіх груп населення та відповідність освіти потребам сучасного суспільства.

Державно-громадське управління – це система управлінських процесів та практик, яка базується на взаємодії державних органів та громадських організацій з метою прийняття та реалізації рішень, спрямованих на досягнення соціальних, економічних, та політичних цілей суспільства. Державно-громадське управління базується на концепції партнерства між державними структурами та громадськими організаціями та громадянами і відіграє ключову роль у формуванні та виконанні стратегій розвитку, прийнятті рішень, а також контролі за виконанням цих рішень.

У процесі лекційних занять здобувачі освіти отримують інформацію про державно-громадське управління, яке здійснюється у коледжах за допомогою різноманітних органів і механізмів, зокрема завдяки створенню низки рад, а саме – ради коледжу, педагогічної ради, студентської ради, ради роботодавців, ради батьків, ради випускників, ради ветеранів праці, опікунської ради, наглядової ради тощо.

На семінарських заняттях розглядаються повноваження та вплив на роботу освітнього закладу кожної з рад, а також як переваги роботи таких рад у складі державно-громадського управління коледжами. Зокрема, у наукових повідомленнях студенти відзначають особливості громадської ради.

Громадські ради виступають як ключовий інструмент у формуванні освітньої стратегії коледжу. Їхні рішення відображають широкий спектр поглядів та думок учасників освітнього процесу.

Результати роботи громадських рад виявляються у покращенні якості освіти, створенні інноваційних програм та розвитку унікального студентського середовища. Вони виступають ініціаторами важливих змін, спрямованих на підвищення рівня освіти та адаптацію до сучасних викликів.

Громадська рада навчального закладу може складатися з представників різних суб'єктів: викладачів, студентів, адміністративного персоналу, представників регіональних громадських організацій та інших зацікавлених сторін.

Громадська рада може бути складена з декількох комітетів або робочих груп, які спеціалізуються у різних аспектах студентського життя. Наприклад, комітет з навчальних програм, комітет з фінансів, комітет зі студентських питань тощо. Члени цих комітетів можуть бути обрані або призначені з представників різних груп навчальної спільноти [5].

Громадська рада в навчальному закладі може виконувати різноманітні функції. Зокрема, це участь у прийнятті рішень: Рада може здійснювати консультації та рекомендації щодо стратегічних рішень, таких як розвиток освітніх програм, розподіл бюджету тощо. Громадська рада може бути платформою для обговорення проблем та вирішення конфліктних ситуацій, які виникають в навчальному середовищі.

Також вона може представляти інтереси різних груп учасників навчального процесу перед керівництвом та сприяти співпраці між різними сторонами.

Робота громадської ради може мати позитивний вплив на розвиток коледжів, сприяючи створенню сприятливого навчального середовища, підвищенню якості освіти та підготовці висококваліфікованих фахівців, які відповідають потребам ринку праці [3].

На рівні фахової передвищої освіти громадські ради можуть створюватися з метою забезпечення участі громадськості у прийнятті рішень, формуванні політики та підвищенні якості освітніх програм. Громадська рада у вищому навчальному закладі є однією з форм студентського самоврядування та участі студентів у прийнятті рішень, що стосуються їхнього навчання, життя на кампусі та загального функціонування коледжу, університету. Її створення може бути обумовлено законодавством чи внутрішніми положеннями навчального закладу.

Актуальним завданням є створення механізмів взаємодії з адміністрацією навчального закладу. Це включає регулярні зустрічі, обмін інформацією, спільне вирішення проблем, взаємодія зі студентами та викладачами; прозорість та підзвітність Громадської ради та публікація інформації про її роботу та рішення.

В процесі вивчення «Інноваційного менеджменту» майбутні фахівці готують презентації щодо основних функцій громадської ради. Це, зокрема:

- Участь у розробці освітніх програм з урахуванням потреб ринку праці та запитів сучасного суспільства.

- Моніторинг якості освіти та надання рекомендацій щодо її покращення.

- Взаємодія з роботодавцями, щоб забезпечити відповідність освітніх програм потребам ринку праці.

- Представництво інтересів громади, діючи як посередники між закладами та громадськістю.

- Розвиток професійної етики, розробка етичних стандартів і кодексів у професійній освіті.

Такі громадські ради можуть допомогти підвищити прозорість і відкритість процесу прийняття рішень та забезпечити ширший погляд на потреби та очікування суспільства у сфері вищої освіти. Також в процесі мультимедійних презентаціях

вивчається, що однією з основних цілей державно-громадської взаємодії в управлінні фаховою передвищою освітою є обмін інформацією. Вільне поширення знань у суспільстві гарантує, що вони є найважливішим елементом економічного, національного та особистого розвитку, результатом інформаційно-комунікаційних технологій. Успішність діяльності закладів фахової передвищої освіти залежить в першу чергу від відповідних фахівців, що займаються комунікаціями в нестабільних умовах, коли конкуренція на ринку освітніх послуг жорстка, а також від адаптації навчального закладу до ринкових умов.

В процесі практичних занять з «Інноваційного менеджменту» вивчається діяльність студентських рад. Здобувачі освіти створюють проекти щодо їх діяльності, студентська рада представляє інтереси студентської громадськості в управлінні коледжем, вирішення питань, що стосуються навчання, соціального життя та ін.

Студентська рада – це орган самоврядування, що представляє інтереси студентської громадськості в коледжі. Вона є важливим елементом громадського управління та впливає на різні аспекти студентського життя та навчання. Ось кілька ключових аспектів студентської ради:

- Представництво інтересів студентів перед університетською адміністрацією та іншими громадськими організаціями.

- Організація заходів та активностей, таких як фестивалі, конференції, спортивні турніри, культурні події та благодійні акції.

- Сприяння розвитку студентської спільноти; стимулює взаємодію та співпрацю серед студентів різних факультетів та спеціальностей.

- Підтримка студентських ініціатив; реалізація ідей та проєктів, які запропоновані студентами та спрямовані на покращення умов навчання та життя на кампусі.

- Залучення до управління; участь у роботі різних комітетів та органів, які приймають управлінські рішення, дозволяючи студентам висловлювати свою думку щодо різних аспектів їх життя [5].

Студентська рада відіграє ключову роль у взаємодії студентів з адміністрацією та допомагає вирішувати проблеми, забезпечує активну діяльність навчального закладу в контексті студентських потреб та ініціатив.

Під час вивчення різних модулів освітнього компоненту «Інноваційний менеджмент» майбутні магістри управління отримують інформацію про особливості організації педагогічних та методичних рад. Цьому сприяє також і практика в ЗОШ та коледжах.

Педагогічна рада відповідає за питання, пов'язані з педагогічним процесом, організацію навчально-методичної роботи, впровадження нових технологій.

Це колегіальний орган управління, в склад якого входять усі штатні педагогічні працівники коледжу. Педагогічна рада розглядає питання освітньо-професійної діяльності коледжу, а також здійснює контроль за його виконанням. Ця рада бере участь у розробці і реалізації освітніх програм, а також у вирішенні інших питань, пов'язаних з освітнім процесом.

Педагогічна рада може брати участь у розробці освітніх програм, пропонуючи зміни, які відповідають потребам студентів; може брати участь у вирішенні питань, пов'язаних із навчальним планом, методикою викладання, оцінкою результатів навчання; також може впроваджувати методичні заходи, сприяти підтримці інноваційної діяльності [2].

Педагогічна рада є ефективною моделлю управління коледжем, яка забезпечує професійний підхід до управління освітнім процесом. Для цього потрібно забезпечити педагогів необхідними знаннями і навичками для участі в управлінні коледжем. Педагогічна рада забезпечує зв'язок між педагогами, адміністрацією коледжу та іншими стейкхолдерами. Вона може бути ефективним інструментом для вдосконалення освітнього процесу, підвищення якості викладання та навчання. Крім того, діяльність педагогічної ради може бути ефективною лише за умови її прозорості та відкритості, а також за умовою участі в її діяльності представників різних стейкхолдерів коледжу.

Методична рада є важливим органом управління освітнім процесом у закладі передвищої освіти, таким як коледж або університет. Вона спрямована на організацію, планування та контроль методичної роботи, яка включає в себе педагогічну та методичну підтримку викладацького складу, підвищення якості навчання та вдосконалення навчального процесу [3].

Основні функції методичної ради включають:

- Розробка та впровадження методичних матеріалів; методичних рекомендацій, програм, планів, методичних посібників для викладачів з метою покращення якості навчання та оновлення змісту освіти.

- Підвищення кваліфікації викладачів; проведення семінарів, тренінгів, майстер-класів та інших форм підвищення кваліфікації викладацького складу з метою ознайомлення з новітніми методиками навчання.

- Координація навчального процесу: Методична рада встановлює стандарти та критерії оцінювання, вирішує питання щодо використання новітніх технологій у навчальному процесі та сприяє впровадженню інноваційних методик.

- Консультаційна підтримка для викладачів; консультації викладачам з питань підготовки та проведення уроків, оцінювання знань студентів та розвитку їхніх педагогічних навичок.

– Аналіз результативності та вдосконалення навчального процесу; моніторинг та аналіз якості навчання, вдосконалення навчальних програм, організації занять та оцінювання знань.

В процесі вивчення відповідних тем «Інноваційного менеджменту» студенти проінформовані про те, що методична рада відіграє важливу роль у забезпеченні високого рівня освіти та вдосконаленні професійної підготовки майбутніх фахівців. Її діяльність спрямована на підтримку викладацького складу та підвищення якості освітнього процесу.

Висновки і пропозиції. Управління в освітніх закладах, зокрема в коледжах, є складним та багатограним процесом, який впливає на всі аспекти навчання, наукової діяльності та життя студентської спільноти. Управління коледжем потребує ефективного співробітництва між різними структурами, включаючи вчену раду, студентську раду, адміністрацію та інші громадські органи. Ця взаємодія визначає успіх навчального закладу. Участь студентів, викладачів та інших зацікавлених сторін у процесі управління дозволяє краще врахувати різноманітні потреби спільноти та забезпечити більш ефективне вирішення проблем.

У контексті вивчення «Інноваційного менеджменту» у здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти формується компетентність щодо державно-громадського управління у закладах фахової передвищої освіти.

Зокрема, що державно-громадське управління фаховою передвищою освітою в коледжі поліпшує якість освітнього процесу, залучає представників громадськості до управління коледжем, сприяє врахуванню їхніх інтересів і потреб, що дозволяє зробити освітній процес більш актуальним і відповідати вимогам ринку праці. Також забезпечує участь громадськості в управлінні коледжем, сприяє підвищенню прозорості його діяльності, контролю за використанням бюджетних коштів та сприяє формуванню навичок громадянської активності у студентів і представників громадськості. Також велике значення має залучення широкого кола зацікавлених сторін до управління

навчальним закладом, громадськість має можливість отримувати інформацію про діяльність закладу та брати участь у його управлінні та надавати коледжу цінні рекомендації та допомогти у вирішенні проблем.

В цілому, державно-громадське управління фаховою передвищою освітою може бути ефективним інструментом для вдосконалення роботи коледжів, університетів.

Перспективи подальших розвідок щодо державно-громадського управління в сфері фахової передвищої освіти в контексті вивчення «Інноваційного менеджменту» ми вбачаємо у розробці методичних рекомендацій для керівників закладів фахової передвищої освіти щодо державно-громадського управління цими закладами та алгоритм використання їх здобувачами другого (магістерського) рівня вищої освіти в процесі управлінської практики.

Список використаної літератури:

1. Закон України «Про освіту» Документ 2145-VIII, чинний, поточна редакція – Редакція від 02.07.2023, підстава – 3143-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Закон України «Про фахову передвищу освіту» Документ 2745-VIII, чинний, поточна редакція – Редакція від 23.03.2023, підстава – 2940-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text>
3. Державна служба якості освіти України. URL: <https://sqe.gov.ua>
4. Крисюк С. В. Концептуальні засади розвитку державно-громадського управління освітою. *Актуальні теоретико-методологічні та організаційно-практичні проблеми державного управління*: у 2 т.: Матер. Всеукраїнської наук.-практ. конф., 28 трав. 2004 р. / за заг. ред. В. І. Лугового, В. М. Князева. Київ : Вид-во НАДУ, 2004. Т. 1. 460 с.
5. Реєстр суб'єктів освітньої діяльності. URL: <https://registry.edbo.gov.ua/fahova-peredvisha-osvita/68/>

Shorobura I. Public administration in the sphere of professional higher education in the context of the study of “Innovation management”

The article reveals the peculiarities of state and public administration in the field of vocational pre-higher education in the context of the study of “Innovative Management”. Features of this management, ways and directions of its implementation are shown. In particular, it was noted that state and public management is a process of interaction between state and public management entities in the interests of people, society, and government. In the field of education, state and public administration involves the involvement of public representatives in the development and implementation of educational policy, the management of educational institutions, as well as in the control of their activities.

It was noted that in institutions of professional higher education, state and public administration is carried out with the help of various bodies and mechanisms, in particular, the college council, the pedagogical council, the student council, the employers' council, the parents' council, the alumni council, the labor veterans' council, the board of trustees, the supervisory board, etc.

Information on the above councils is provided. In particular, the Council of College is a collegial governing body, which is composed of representatives of state authorities, local self-government, employers, public, students, pedagogical workers, graduates, parents, patrons. The College Council makes collegial decisions on the main directions of the college, its structure, staffing, budget, and controls its work.

The Pedagogical Council is shown as a collegial governing body, which includes all full-time teaching staff of the college. The Pedagogical Council examines the issue of educational and professional activity of the college, and also exercises control over its implementation. The Student Council is recognized as a self-governing body that represents the interests of the student community in the college.

In the process of training specialists of the second (master's) level of higher education in the «Management» specialty, the study of the educational component «Innovation Management» is provided, which is aimed at familiarizing the master's students with the innovation management system, forming the ability to identify and solve complex innovative principles and practical problems, extraordinary approaches regarding decision-making in innovation management, including and in the state-public sector.

Key words: *state and public administration, vocational higher education, bodies of state and public administration, educational component «Innovative Management», applicants of the second (master's) level of higher education.*